

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Høringsvar – NOU 2019:17 fra embetsdommer ved Oslo byfogdembete.

Jeg viser til departementets høringsbrev 2. mars 2020 og adresserer spørsmålet om det bør finne sted sammenslåing av Oslo tingrett og Oslo byfogdembete.

Betraktningene nedenfor er tuftet på min erfaring gjennom 25 års virke som dommer i Oslo byfogdembete (medregnet tre konstitusjon som lagdommer i Borgarting lagmannsrett i 2004-2005 og tilkalt dommer til en rekke sesjoner i Borgarting, Hålogaland og Eidsivating lagdommer) og som jeg mener har bidratt til god innsikt i arbeidet ved våre førsteinstans- og anneninstansdomstoler.

Oslo byfogdembete og Oslo tingrett er i dag to velfungerende domstoler som bør slås sammen.

1. Fullfaglige domstoler, spesialdomstoler, og særdomstoler i Norge.

Moderniseringen av norsk rettsvesen gjennom slutten av forrige århundre førte til at alle landets daværende byfogdembeter ble slått sammen med stedlig byrett/tingrett. Eneste unntak var Oslo by med landets to eneste gjenværende spesialdomstoler (altså domstoler med begrenset sakfelt). Denne særskilte unntaksordning som kun gjaldt hovedstaden ble i all hovedsak tilskrevet datidens organisasjonsutfordring ved Oslo tingrett, men som i tidens fylde i stedet har utviklet seg til å bli en forbilledlig domstol.

Arbeidsdelingen mellom disse to parallelldomstolene reguleres gjennom domssognforskriften. Ikke rent sjelden volder saksdelingen etter forskriften besvær for det rettssøkende publikum, lovgivermyndighetene, men også for domstolene selv. Saksanlegg for uriktig valgt domstol blir gjort til gjenstand for tidkrevende og ressursødende overføring.

Langt mer alvorlig er, slik jeg opplever rettstilstanden, at det rettssøkende publikum i Oslo befinner seg i en diskriminert rettsstilling i forhold til landets øvrige borgere; de skal måtte forholde seg til to saksdelte domstoler, uten den samme mulighet for kontinuerlig saksflyt, uten samme mulighet til å oppnå komplette rettsavgjørelser, og uten mulighet til å kunne inngå helhetlige rettsforlik. Disse prosessuelle lovskranker danner etter mitt skjønn klare begrensninger for Osloborgernes rettsadgang til domstolsbehandling.

Opprettelsen av en rasjonelt driftet fellesdomstol i Oslo, innenfor dagens tinghus, vil åpenbart styrke publikums og øvrige aktørers domstolstilgang (medregnet advokatstanden som vil få færre saker).

I dagens to parallelldomstoler i Oslo, med sin ulike ledelse og ulike saksfelt, er det naturligvis knesatt ulike prioriterte gjøremål. I Oslo byfogdembete øker nå graden av sterk spesialisering blant dommerne som dermed også risikerer å tape spesialdomstolens øvrige saksfelt av syne. Ettersom domstolen heller ikke håndterer saker i straffesakskjeden, oppstår tilleggsrisiko for dannelse av en type «tunnelsyn» på eget begrenset saksfelt, og som man har sett beklagelige eksempler på i nyere tid gjennom avgjørelser fra andre judicielle spesialorgan.

Etter min oppfatning er det prinsipielt betenkelig om de juridiske tvistesaker fortsatt skal stykkes opp uten koordinering; og unndra seg en samlet embetsledelse som står under justispolitisk legalkontroll.

Rettsutvikling er en evig prosess. En eventuell fremtidsendret domstolstruktur – herunder ved mulig opprettelse av nye spesialdomstoler eller særdomstoler – bør springe ut ifra et felles, nasjonalt domstolsapparat; uten hjemstavn i en antikvert etterlevning for Oslo by.

2. Ledelsessfære og byråkrati i hovedstaden.

Domstoladministrasjonen og Domstolkommisjonen må antas å ha gjort seg opp gode vurderinger om den foreslåtte domstolorganiseringen i Oslo.

Modernisering vil ikke bare begrense behovet for unødige parallellstrukturer i Oslo, men også ha til følge et utsatt fremtidsbehov for utvidelse av, eller fraflytting fra, Oslo tinghus.

En sammenslåing vil utvilsomt frigjøre meget store økonomiske ressurser hvert år; til sårt trengt bruk for bl.a. distriktsdomstolene.

3. Ansattmiljø og fagkompetanse.

En sammenslått Oslodomstol må antas å styrke sosialt og faglig samhold, og utvikle den enkelte arbeidstakers personlige ferdigheter uten sonedelte begrensninger.

Utvidelse av gjøremål i en fellesdomstol vil for de fleste representere en berikelse ved dommergjerningen, og borge for nysgjerrighet og inspirasjon i arbeidsdagen. Den gjennomgående trend med tidligpensjonering før fylte 67 år vil da muligens også opphøre. Den dommer som erverver erfaring fra en fullfaglig domstol, og som av individuelle årsaker aspirerer til andre jobber, vil stå atskillig sterkere rustet i konkurransen med andre solide søkere.

4. Forslaget om organiseringen i en ny og sammenslått domstol.

Forslaget bygger på å videreføre byfogdembetets gjøremål innunder en/to nye avdelinger i en felles domstol. Dette må være både enkelt og riktig, og vil sikre en kontinuerlig og bedre saksflyt uten dagens prosessuelle hindre. Samtidig vil dommerne fra begge spesialdomstoler måtte trenge individuell tid for omstilling gjennom en sammenslåingsprosess.

Det er ellers ingen risiko for at byfogdembetets sterke fagkompetanse går tapt ved en sammenslåing, noe som bl.a. understrekes i dagens hørings svar fra den øvrige dommerstand ved byfogdembetet.

Det må ellers ligge under våre justispolitiske lovgivere å utvikle fremtidens rettsvesen.

Undertegnede har fullt tillit til at en eventuell sammenslåing vil bære gode frukter og bringe rettsutviklingen i riktig retning.

Oslo den 2. juni 2020.

Terje Reinhold Johansen
Dommer ved Oslo byfogdembete